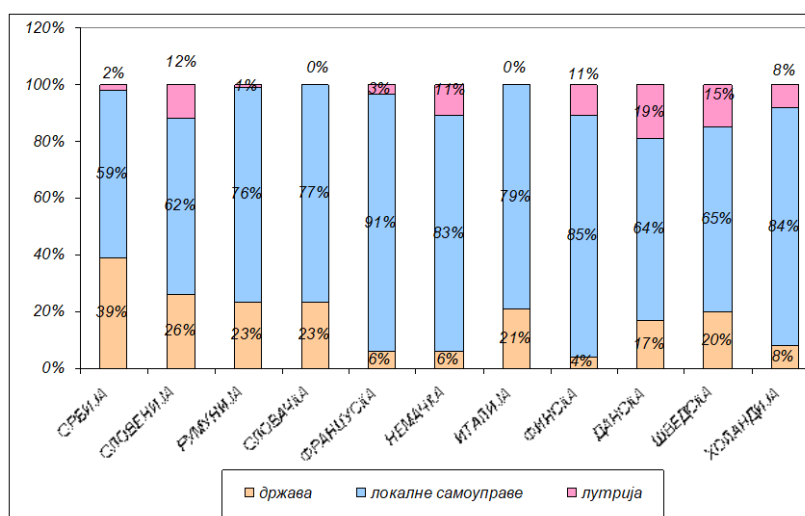

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

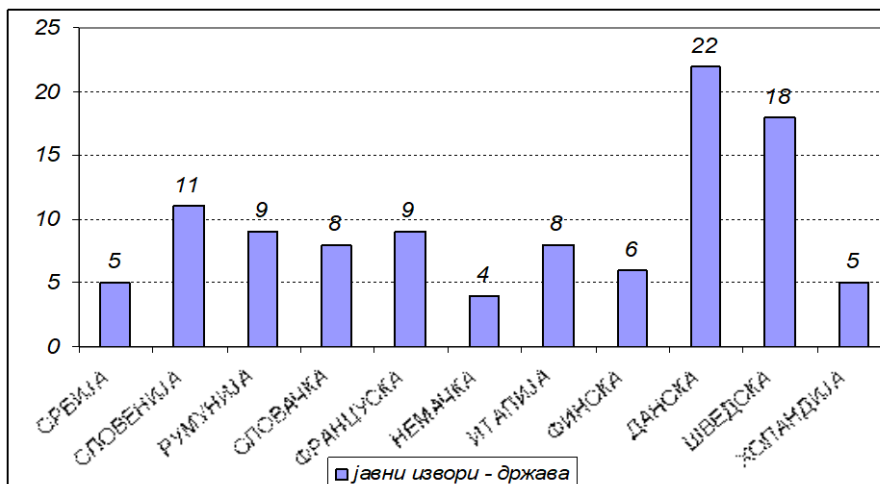
За потребу израде Стратегије развоја спорта за период 2014–2018. године у Републици Србији урађена је компаративна анализа финансирања спорта у земљама чланицама ЕУ и Републике Србије и она је обухватило финансирање спорта са позиције буџета држава и јединица локалних самоуправа, као и инвестирања у спорт са позиције приватног сектора. Из студије се може видети да у погледу јавних извора финансирања спорта Република Србија заостаје у односу на земље Европске уније. Планирана издвајања за спорт из јавних извора у Републици Србији за 2011. годину износила су 13 евра по становнику, што је више него десетоструко мање него у Француској (158 евра), Финској (155 евра) и Данској (136 евра) у 2009. години и више него двоструко мање него у Мађарској (27 евра) где се издвајало најмање јавних средстава по становнику, поредећи земље ЕУ. У наредном графикону приказана је структура јавних извора финансирања у одабраним земљама ЕУ за 2009. годину и Србију за 2011. годину, када је донет Закон о спорту.

Структура јавних извора финансирања у % је следећа:

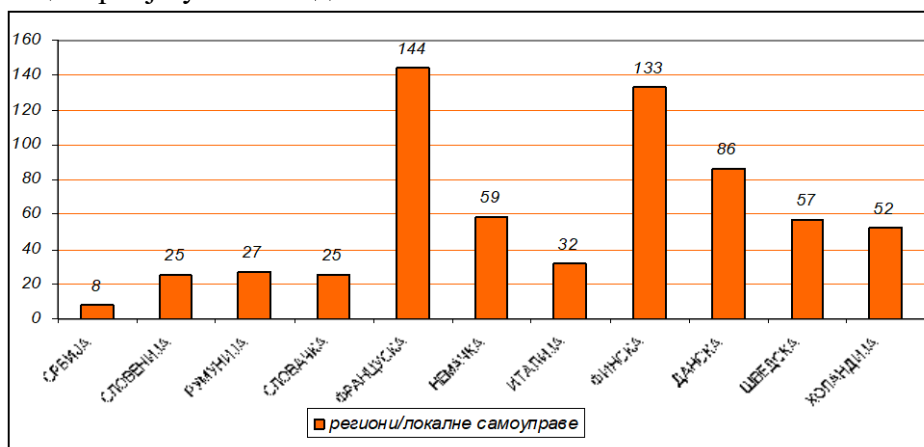
У свим одабраним земљама ЕУ у структури јавних извора финансирања у 2009. години најзначајнији удео су имали извори из регионалних/локалних буџета. У структури планираних јавних извора финансирања спорта у Републици Србији за 2011. годину збирни буџет Аутономне покрајине Војводине и локалних самоуправа такође је имао најзначајнији удео, али је он био мањи у односу на све одабране земље ЕУ. Такође, удео у јавним изворима финансирања спорта у Републици Србији који се односи на средства прикупљена од лутрије је низак у односу на удео исте категорије код већине одабраних земаља ЕУ. Са друге стране, удео средстава за финансирање спорта из буџета Републике Србије знатно је већи од удела на државном нивоу одабраних земаља ЕУ. У наредном графикону, приказано је финансирање спорта од стране државе изражено по становнику у одабраним земљама ЕУ у 2009. години и у Републици Србији у 2011. години, када је донет важећи Закон о спорту:

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Иако Република Србија са инвестираних пет евра по становнику не заостаје за појединим земљама попут Немачке (која издваја четири евра по становнику), Холандије (пет евра по становнику) и Финске (шест евра по становнику), поредећи износе финансирања спорта из државног буџета по становнику, поменуте земље спорт вишеструко већим износима по становнику финансирају из буџета региона/локалних самоуправа.

У наредном графикону приказани су износи финансирања спорта из буџета региона/локалних самоуправа по становнику у одабраним земљама ЕУ у 2009. години и у Републици Србији у 2011. години:

Из претходног grafikona може се видети да је финансирање спорта из буџета региона/локалних самоуправа изражено по становнику у Републици Србији значајно мање него у одабраним земљама ЕУ. Закључак је да по Републику Србију негативан јаз у финансирању спорта између ње и одабраних земаља ЕУ, посматрајући укупне јавне изворе, најзначајнијим делом потиче од финансирања из буџета региона/локалних самоуправа. Претходно поменута планирана средства за 2011. годину у Републици Србији су износила 8 евра по становнику, док су у 2009. години у Словенији и Словачкој износила 25 евра, Румунији 27 евра, Италији 32 евра, Данској 86 евра, Финској 133 евра, Француској 144 евра по становнику.

Финансирање спорта у Србији из игара на срећу (лутрије) изражено по становнику је на најнижем нивоу у поређењу са одабраним земљама у ЕУ. Планирано финансирање спорта из поменутог извора у 2011. години у Србији је износило 2.000.000 евра односно 0,3 евра по становнику. У односу на Србију, Данска је у 2009.

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

години издвојила од игара на срећу 26 евра по становнику. Додатни проблем поред минимално прикупљених средстава јесте што се овако прикупљена средства у Србији не користе за финансирање развојних програма, већ за финансирање награда спортистима који освајају медаље на првенствима Европе и света, олимпијским играма, шаховским олимпијадама, параолимпијским играма, ДЕЈВИС купу и ФЕД купу.

Анализа четири године примене важећег Закона о спорту у односу на финансирање спорта показује да се претходно наведено стање није суштински променило, а да су буџетска средства јавних власти и даље главни извор финансирања спорта у Републици Србији. Када је у питању буџет Републике Србије основни показатељи за 2012, 2013, 2014. и 2015. годину су следећи:

П а р а м е т р и

◎ буџет Републике Србије: 2012 (Просечна вредност евра у 2012 = 113 динара) – 1.018.633.424.655/9 милијарди евра (9.014.455.085); 2013 (Просечна вредност евра у 2012 = 111 динара) – 1.087.572.379.000 / 9,8 милијарди евра (9.797.949.360); 2014 (Просечна вредност евра у 2014 = 117 динара) – 1.121.926.097.547 динара / 9,59 милијарди евра (9.589.111.945); 2015 (Тренутна вредност евра у 2015 = 120 динара) – 1.115.731.682.000 / 9,3 милијарде евра (9.297.764.017);

◎ буџет Министарства омладине и спорта/Сектора за спорт, Сектор за омладину, Сектор за управљање пројектима, Буџетски фонд за финансирање спорта: 2012 – 3.450.584.570 / 30.536.146,6 око 30,5 милиона евра; 2013 – 3.719.359.100 / 33.507.739,6 око 33,5 милиона евра; 2014 – 3.659.418.000 / 31.277.077 око 31,3 милиона евра; 2015 – 3.719.204.468 / 30.993.370 око 31 милион евра;

◎ буџет Министарства омладине и спорта /Сектора за управљање пројектима: 2012 – 363.294.000 / 3.214.994.000 око 3,2 милиона евра; 2013 – 462.559.880 / 4.167.206 око 4,1 милион евра; 2014 – 35.451.000 / 303.000 око 0,3 милиона евра; 2015 – 384.469.000 / 3.203.908 око 3,2 милиона евра;

◎ Буџетски фонд – из буџета Републике Србије и још додатно од игара на срећу који се комплетира до децембра: 2012 – 129.870.000 / 1.149.292 око 1.1 милион евра / За потребе спорта 65.000.000 око 575.221,2 евра; 2013 – 337.277.000 / 3.038.531.5 око 3 милион евра / за потребе спорта 36.000.000 око 324.324,3 евра; 2014 – 252.704.000 / 2.159.863 око 2,16 милиона евра / За потребе спорта 206.538.000 око 1.765.282 евра; 2015 – 198.000.000 / 1.650.000 око 1,65 милиона евра / За потребе спорта 198.000.000 око 1.650.000 евра;

◎ буџет Министарства омладине и спорта, *намењен реализацији спорта/* Сектор за спорт, Сектор за управљање пројектима – *два сектора у оквиру МОСа, задужена за системско уређење области националног спорта, Буџетски фонд за финансирање спорта* : 2012 – 3.112.723.570/27.546.226,2 око 27,5 милиона евра; 2013 – 3.368.209.100/ 30.344.226,1 око 30,3 милиона евра; 2014 – 3.343.322.000/28.575.400 око 28,6 милиона евра; 2015 – 3.324.817.000/27.706.808 око 27,7 милиона евра;

◎ Антидопинг агенција Републике Србије : 2012 – 24.533.430/217.110 евра; 2013 – 23.666.000/213.207,2 евра; 2014 – 27.982.000/239.162 евра; 2015 – 29.982.000/ 249.850 евра;

◎ Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије: 2012 – 204.191.100/ 1.807.000 око 1,8 милиона евра; 2013 – 236.666.000/2.132.126,1 око 2,1 милион евра;

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

2014 – 243.622.000/2.082.239 око 2,1 милион евра; 2015 – 265.622.000/2.213.517 око 2,2 милиона евра;

⊙ комплетан Буџет националног спорта (Сектор за спорт, Сектор за управљање пројектима, *Буџетски фонд* за финансирање спорта, АДАС, РЗС): 2012 – 3.341.448.100/29.570.337 око 29,5 милиона евра; 2013 – 3.628.541.100/32.689.559,4 око 32,7 милиона евра; 2014 – 3.697.117.000/31.599.290 око 31,6 милиона евра; 2015 – 3.721.594.468/ 31.013.287 око 31 милион евра.

Претходно изнети подаци показују да је у буџету Републике Србије за Министарство омладине и спорта на годишњем нивоу издвајано 0,34% од укупног буџета Републике Србије. За финансирање организација у области спорта издвајано је 0,33% од укупног буџета Републике Србије. Према Закону о спорту, Министарство финансира редовне програмске активности националних спортских савеза, у складу са Правилником о националним гранским спортским савезима преко којих се остварује општи интерес у области спорта у Републици Србији. У 2010. години за редовне програмске активности министарство је издвојило 861.391.000,00 динара, док је у 2011. години издвојено 1.317.740.484,00 динара, што представља повећање од 52,97% у односу на 2010. годину. У 2012. години износ издвајања за ове програме је увећан 13,48% у односу на 2011. годину и износио је 1.495.407.390,00 динара. За 2013. годину издвајања су била у висини од 1.374.850.000,00 динара што представља умањење од 8,00%. За 2014. годину издвајања су била у висини од 1.757.481.730 динара што представља увећање од 27,84% у односу на 2013. годину. За 2015. годину планирано је издвајање од 1.605.559.500 динара што представља умањење од 9,47% у односу на 2014. годину.

Из буџета Републике Србије у 2010. години финансирани су редовни програми укупно 94 национална гранска савеза и спортских организација, у 2011. години тај број је повећан на 96, док је у 2012. години смањен на 92, у 2013. години повећан на 93 у складу са Законом о спорту, у 2014. години смањен на 91, а у 2015. години планирано је финансирање 87 савеза. Неопходно је, међутим, имати у виду да је одређени број савеза у 2010. и 2011. години финансиран преко Спортског савеза Србије, као кровне организације која је задужена за развој и унапређење истих (Универзитетски спортски савез Србије, Савез за школски спорт Србије, Спортски савез Косова и Метохије), док наведене спортске организације у 2012. и 2013. години директно примају средства за редовне програмске активности.

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Следеће Табеле приказују колико је буџетских средстава издвојено за финансирање редовних програма савеза по одређеним категоријама спортова (од I категорије до V категорије спортова), као и колико средстава је издвојено за Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије, Параолимпијски комитет Србије и остале спортске организације, као и проценат издвајања за сваку категорију посебно.

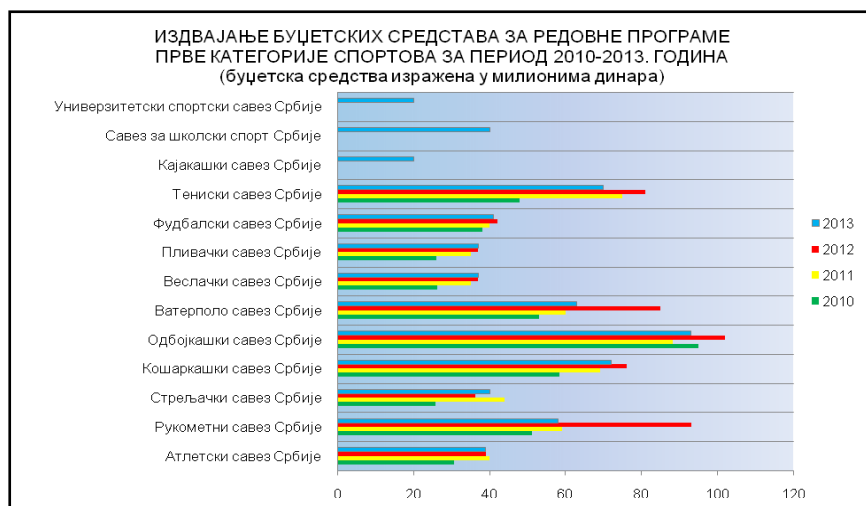
КАТЕГОРИЈЕ СПОРТОВА	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I КАТЕГОРИЈА	452.668.016	545.321.596	628.252.347	630.000.000	859.700.000,00	776.809.500,00
II КАТЕГОРИЈА	140.260.040	193.400.000	211.600.000	182.500.000	175.559.157,93	176.300.000,00
III КАТЕГОРИЈА	61.638.185	68.950.000	76.300.000	72.300.000	102.750.000,00	116.000.000,00
IV КАТЕГОРИЈА	29.083.270	40.900.000	41.200.000	43.200.000	52.000.000,00	51.450.000,00
V КАТЕГОРИЈА	12.295.920	18.400.000	20.059.000	32.350.000	36.600.000,00	32.300.000,00
ОКС	63.000.000	284.485.788	341.500.000	280.000.000	340.000.000,00	296.000.000,00
ССС	87.578.559	117.253.100	107.846.043	100.000.000	145.372.730,00	116.700.000,00
ПОКС	11.300.000	16.400.000	18.000.000	25.000.000	45.000.000,00	39.500.000,00
ОСТАЛЕ СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	3.567.010	32.630.000	50.650.000	9.500.000	500.000,00	500.000,00
УКУПНО	861.391.000	1.317.740.484	1.495.407.390	1.374.850.000	1.757.481.887,93	1.605.559.500,00

Из табела се може приметити да се у највећем проценту финансирају редовни програми прве и друге категорије спортова. У 2012. и 2013. години повећан је проценат финансирања прве категорије спортова тако да исти износи у 2013. години 45,82%, док је незнатно умањен проценат финансирања друге категорије спортова са 13,27% у односу на претходне године. У 2014. години је проценат издвајања за I категорију је повећан у односу на 2013. годину за 3,1 процентна поена, али су у 2015. години издвајања смањена за око 0,54 процентна поена. Што се тиче друге категорије спортова, ситуација је обрнута у односу на прву категорију. Наиме, у 2014. години, проценат издвајања је пао за нешто више од 3,28 процентних поена, да би у текућој години тај проценат био повећан за око 0,99 процентних поена. За трећу, четврту категорију спортова, проценат издвајања буџетских средстава је у 2015. години у благом порасту односу на прошлу годину, а за пету категорију у благом паду. Што се тиче Олимпијског комитета Србије, Спортског савеза Србије, као и Параолимпијског комитета Србије проценат издвајања за 2015. годину је нешто мањи у односу на 2014. годину. С обзиром да је већина спортова и дисциплина који се налазе на програму Олимпијских игара сврстана у прве две категорије спортова, може се добити реалнији приказ финансирања прве две категорије јер се управо њихови програми везани за Олимпијске игре финансирају преко Олимпијског комитета Србије.

Издавање средстава из буџета за програме Олимпијског комитета Србије за период од 2010. до 2012. године је увећано са 7,31% на 22,84%, што се може оправдати повећањем броја квалификационих такмичења у последње две године за Олимпијске игре у Лондону 2012. године, чиме се завршио четворогодишњи олимпијски циклус, а у 2013. тај проценат је умањен на 20,37%. Тенденција процентуалног смањења издвајања за Олимпијски комитет Србије је настављен и у 2014. и 2015. години, тако да је у односу на највећи проценат издвајања (2012. године – 22,84 %), учешће Олимпијског комитета умањено за око 3,5 процентних поена у 2014. години, а у 2015. години износи 18,44 %.

У односу на финансирање националних спортских савеза прве категорије спортова подаци показују следеће:

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Како би се реалније приказао однос издвајања буџетских средстава у финансирању редовних програма олимпијских спортова и дисциплина, Олимпијског комитета Србије и Параолимпијског комитета Србије са једне и неолимпијских спортова и Спортског савеза Србије (додата су и издвајања за остале спортске организације) са друге стране, дошли смо до следеће табеле и графикана у којој су приказане издвајање буџетских средстава у динарима и процентима, и у којима можемо видети да укупно издвајање буџетских средстава на олимпијске спортове износи у 2010. години 666.682.166,00 динара или 77,40%, у 2011. години 1.028.607.384,00 динара или 78,06%, у 2012. години предвиђен је износ од 1.176.552.347,00 динара или 78,68%, док је за сада у 2013. години издвојено 1.044.800.000,00 динара или 75,99%. Тенденција процентуалног смањења у групи Олимпијских спортова је настављена и у 2014. години у којој је издвојено 1.310.550.000 динара или 74,57%, а у 2015. години је планирано издвајање у износу од 1.207.409.409.500 динара или 75,20%. Износ средстава је у 2014. години био повећан у односу на 2013. годину за око 265 милиона динара, али је у 2015. години планирано да тај износ буде смањен за око 103 милиона у односу на 2014. годину. У групи неолимпијских спортова је у 2014. години у односу на 2013. годину, износ издвајања био повећан за нешто мање од 117 милиона динара, да би и у 2015. години тај износ био умањен у односу на 2014. годину за око 49 милиона динара. Процентуално, издвајања за групу неолимпијских спортова је у расту од 2012.године закључно са 2014. годином, док је у 2015. години планирано незнатно умањење проценталног учешћа.

РЕДОВНИ ПРОГРАМИ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ОЛИМПИЈСКИ СПОРТОВИ, ОКС И ПОКС	666.682.166,00	1.028.607.384,00	1.176.552.347,00	1.044.800.000,00	1.310.550.000,00	1.207.409.500,00
	77,40%	78,06%	78,68%	75,99%	74,57%	75,20%
НЕОЛИМПИЈСКИ СПОРТОВИ И ССС	194.708.834,00	289.133.100,00	318.855.043,00	330.050.000,00	446.931.887,93	398.150.000,00
	22,60%	21,94%	21,32%	24,01%	25,43%	24,80%
УКУПНО	861.391.000,00	1.317.740.484,00	1.495.407.390,00	1.374.850.000,00	1.757.481.887,93	1.605.559.500,00

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Значајне области финансирања биле су и школски спорт и рекреативни спорт. У 2011. години значајно су повећана средства савезима у области рекреативног спорта, што је настављено и у 2012. и 2013. години, што приказују следећа табела и графикон. Министарство омладине и спорта као партнера за развој и унапређење спорта у школама препознаје Савез за школски спорт Србије. Након финансирања школског спорта преко Спортског савеза Србије у 2010. години, у 2011. години издвојено је 20.000.000,00 динара, у 2012. години 31.000.000,00 динара, у 2013. години 40.000.000,00 динара која су директно трансферисана Савезу за школски спорт Србије, у 2014. години 63.200.000,00 динара која су директно трансферисана Савезу за школски спорт Србије, а у 2015. години планиран је трансфер у износу од 54.000.000,00 динара.

Бр.	Носилац активности	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Савез за рекреативни спорт Србије	1.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	2.500.000	2.500.000
2.	Асоцијација спорт за све Србије	2.353.500	5.200.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	4.100.000
3.	Савез за рекреацију и фитнес Србије		1.000.000	1.000.000	2.000.000	2.500.000	19.000.000
4.	Савез за школски спорт Србије		22.000.000	31.000.000	40.000.000	63.200.000	54.000.000
	УКУПНО	3.353.500	31.200.000	40.000.000	50.000.000	73.200.000	79.600.000

Највише буџетских средстава грански савези издвајају на припреме и учешћа на великим међународним такмичењима. Сваке године под окриљем међународних федерација се одржавају светска, европска, балканска, медитеранска првенства, разни светски и европски купови, светске и европске лиге у којима наша земља има своје представнике. Учествовање на поменутих такмичењима захтева и припреме које наши спортисти имају у земљи и иностранству. Такође, из ових средстава финансирају сви домаћи програми-национална првенства и лиге. За потребе националних селекција из буџетских средстава финансира се набавка спортске опреме, све врсте јавних набавки које се односе на смештај, превоз и исхрану спортиста. Поред тога велико је ангажовање гранских спортских савеза у вези реализације посебних програма који доприносе развоју и афирмацији спорта као и укључењу великог броја деце у спортске активности. У 2014. години је финансиран 91 национални спортски савез са 1.757.481.887,93 динара.

Из буџета Републике Србије су преко Министарства у анализираном периоду издвојена и значајна средства за финансирање међународних такмичења од општег интереса. У периоду од 2010. до 2013. године у нашој земљи је одржан велики број такмичења која се налазе у званичним календарима међународних спортских федерација. У 2010. години за 34 међународна такмичења од општег интереса издвојено је 81.050.000,00 динара, у 2011. години за 34 међународна такмичења издвојено је 100.000.000,00 динара, у 2012. години за 31 међународно такмичење издвојено је 76.600.000,00 динара, у 2013. години за 48 међународних такмичења издвојено је 84.839.000,00 динара, у 2014. години за 45 спортских међународних такмичења издвојен је износ од 70.200.000 динара, док је у 2015. години планирано финансирање 57 такмичења у износу од 62.155.000 динара. Издвајање буџетских средстава за олимпијске спортове у 2010. години износило је 55.200.000,00 динара или 68,11%. Највише средстава за међународна такмичења олимпијских спортова издвојено је у 2011. години 85.500.000,00 динара или 85,50%, а најмање у 2012. години 31.080.000,00 динара или 40,57%. Највише средстава за међународна такмичења

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

неолимпијских спортова је издвојено у 2012. години 45.520.000,00 динара или 59,43%. У 2013. години је за међународна такмичења олимпијских спортова издвојено 57.600.000,00 динара или 67,89%. Осим финансирања наведених међународних такмичења од општег интереса из буџета Републике Србије је у периоду 2010–2013. година издвојено по 66.500.000,00 динара кроз субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама у области спорта, која су основана искључиво за организацију великих међународних спортских такмичења. У 2014. години Министарство омладине и спорта финансирало је два велика такмичења која се налазе у календару Међународних федерација и то: Европско првенство у веслању које је одржано маја 2014. године у Београду (13.530.000,00 динара) и Европско првенство у ватерполу за сениоре и сениорке (51.470.000,00 динара) које ће бити одржано 2016. године у Београду. У 2015. години планирано је финансирање два велика такмичења у укупном износу од 100 милиона динара и то: Европско првенство у ватерполу које ће бити одржано 2016. године – 70 милиона динара и Европско првенство у атлетици – 30 милиона динара. Иначе, у 2014. години у нашој земљи су се одржала следећа такмичења: Европско првенство у веслању, Међународна бицикличка трка „Кроз Србију”, Европски куп у дисциплинама летећих мета, Светско првенство у фитнесу, Првенство Европе у параглајдингу, Светско првенство за сениоре у хокеју на леду-дивизија 2, Бицикличка трка Београд-Бања Лука, Београдски маратон, Европски рели шампионат „Serbia Relly”, Меморијални турнир у рвању „Љубомир Ивановић Геџа”, Меморијални турнир у дизању тегова „Владан Михајловић”, Међународно такмичење у плесу „Вео Dance” и друге манифестације. Сва наведена такмичења су постала традиционална и налазе се у календару међународних федерација.

У 2014. години дато је укупно 30 сагласности за организацију великих међународних спортских такмичења: 15 сагласности дала је Влада, а 15 је дало Министарство. Давање сагласности на кандидатуру за организацију такмичења не подразумева финансирање програма, с обзиром да се о финансирању одлучује по посебној процедури.

Из буџета Републике Србије је финансирана и организација и одржавање кампова за младе и перспективне спортисте. Финансирање кампова перспективних спортиста представља само још један од видова подршке раду са младим и перспективним спортистима. Сваке године се финансирају кампови перспективних спортиста на преко 45 локација у Републици Србији са преко 4.000 спортиста из преко 60 спортских грана и преко 25.000 пансиона на годишњем нивоу. Министарство је у 2010. години за програме кампова перспективних спортиста издвојило 78.355.177,00 динара, у 2011. години издвојено 80.521.394,00 динара, у 2012. години 75.080.000,00 динара, у 2013. години је издвојено 66.370.000,00 динара, у 2014. години издвојено је 26.452.760 динара, а у 2015. години је планирано издвајање у износу од 29.050.500 динара. Највеће издвајање за кампове перспективних спортиста олимпијских спортова било је 2010. године у износу од 54.445.985,00 динара или 69,49%, а за неолимпијске спортове у 2013. години у износу од 24.370.000,00 динара или 36,72%. У 2014. години финансирани су спортски кампови 57 националних гранских спортских савеза са преко 3.000 младих спортиста.

У складу са законском обавезом из члана 114. тачка 4. Закона о спорту, а на предлог гранских спортских савеза, из буџета Републике финансирају се и спортисти који су остварили право на стипендију, а критеријуми за расподелу ових средстава су прописани у посебном Правилнику о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и новчану помоћ. За утврђивање висине месечне стипендије користе се подаци органа надлежног за послове статистике, тј. просечна нето зарада за децембар текуће године као основица за наредну годину. Број

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

стипендија је одређен у складу са категоризацијом спортова, тако да републички спортски савези предлажу тачно одређен број стипендиста у складу са категоријом којој припадају. По својој суштини средства за ову намену немају социјалну функцију, већ развојну и научну, с циљем побољшања стања омладинског спорта у земљи. У 2014. години укупан број стипендиста је био 369, из 44 национална гранска спортска савеза, а исплаћено је укупно 262.397.386 динара, док је у 2015. години планирана исплата 370 стипендиста у износу од 270 милиона динара. Стипендија за заслужне спортисте износи месечно 73.145,00 динара, за спортисте међународног разреда месечно 48.763,00 динара, за спортисте националног разреда месечно 34.134,00 динара.

СТИПЕНДИЈЕ		
ГОДИНА	ИЗНОС (У РСД)	БРОЈ СТИПЕНДИСТА
2007	121.121.932,00	349
2008	148.109.624,00	339
2009	180.387.240,00	400
2010	165.063.934,00	309
2011	169.801.669,00	328
2012	207.321.336,00	332
2013	228.726.723,00	343
2014	262.397.386,00	369
2015	270.000.000,00	370
2007-2015	1.752.929.844,00	/

У складу са чланом 114. тачка 5. Закона о спорту из буџета Републике се исплаћују и национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта. Уредба о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта, односно њена примена изискује средства која се обезбеђују из буџета Републике Србије, а исплата се врши преко националних гранских спортских савеза. Грански спортски савези достављају Министарству потребну документацију о освојеним медаљама, Министарство доставља Влади предлог за доделу националног спортског признања, а Влада доноси решење о додели националног спортског признања у складу са законом. За утврђивање месечног износа националног признања користе се подаци органа надлежног за послове статистике, тј. просечна нето зарада за децембар текуће године као основица за наредну годину. Почетком 2015. године из буџета Републике се издвајају средства за 557 носилаца националних спортских признања, из 20 националних гранских спортских савеза, у укупном износу у 2014. години од 752.167.933 динара, у 2015. години планирано је издвајање у износу од 780 милиона динара за 554 носиоца националних спортских признања.

НАЦИОНАЛНА ПРИЗНАЊА		
ГОДИНА	ИЗНОС (У РСД)	БРОЈ КОРИСНИКА
2007	285.928.596,00	
2008	436.565.586,00	

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

2009	486.163.853,00	
2010	528.829.003,00	
2011	569.168.109,00	
2012	639.311.466,00	543
2013	689.870.491,00	554
2014	752.167.933,00	557
2015	780.000.000,00	554
2007-2015	5.168.005.037,00	/

На основу Закона о спорту и Уредбе о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта, из буџета Републике Србије се додељује и новчане награде спортистима и тренерима држављанима Републике Србије који су освојили једну од медаља на Олимпијским, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади, светским и европским првенствима у олимпијској или параолимпијској спортој дисциплини или освоје ДЕЈВИС куп или ФЕД куп Међународне тениске федерације. У 2014. години организован је велики број међународних такмичења - Светска и Европска првенства. Наши спортисти су освојили на овим такмичењима велики број медаља, што ствара обавезу за исплату новчаних награда по Уредби о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта. У 2014. години је исплаћено 34 награде за 10 националних гранских спортских савеза, у укупном износу од 301.633.320 динара. До сада у 2015. години исплаћено је пет награда за два национална гранска спортска савеза у укупном износу од 31.526.838 динара.

Значајна средства из буџета Републике издвајана су и за програме спорта спортиста са инвалидитетом, који су у потпуности изједначени са другим спортистима.

2007	17.500.000,00
2008	34.900.000,00
2009	23.735.000,00
2010	22.031.000,00
2011	31.400.000,00
2012	36.500.000,00
2013	25.000.000,00
2014	45.000.000,00
2015	39.500.000,00
УКУПНО	275.566.010,00

Од доношења Закона о спорту прешло се на програмско финансирање организација у области спорта из буџета Републике Србије, у складу са упоредно правним решењима. Сама процедура, услови и критеријуми финансирања програма прецизирани су Правилником о одобравању и финансирању програма којима се остварује општи интерес у области спорта, Правилником о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста аматера за спортско усавршавање и за доделу новчане помоћи врхунским спортистима са посебним

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

заслугама из 2012. године и Уредбом о националним спортским признањима и новчаним наградама из 2013. године.

Према европски стандардима за одобравање средстава из буџета невладиним организацијама, прималац средстава обавезан је да: средства употреби искључиво за одобрене сврхе и са одговарајућом пажњом; приступи реализовању програма сходно утврђеном плану и оконча га у предвиђеном року и под утврђеним условима; даваоца средстава обавести без одлагања о свим околностима које угрожавају или онемогућавају реализовање програма или захтевају измену утврђених циљева програма и уговорених обавеза; даваоца средстава обавести о реализовању програма у утврђеним роковима; даваоцу средстава у уговором утврђеним роковима, а у сваком случају на крају реализације програма, достави оригинал документацију о утрошку средстава, која ће му бити враћена након провере; води све потребне евиденције које омогућавају даваоцу спровођење контроле и да их, заједно са документацијом о утрошку средстава и реализацијом програма, чува до истека 10 година од добијања средстава (реализације програма); омогући даваоцу средстава, односно надлежним лицима увид у целокупну документацију и сва места везана за реализацију одобреног програма, и у поступку контроле пружи му сва потребна обавештења; омогући даваоцу (да му сагласност) увид у податке које воде трећа лица, а у вези су са коришћењем одобрених јавних средстава и реализацијом програма. У важећем Закону о спорту, са пратећим правилницима, су управо и нормиране овакве обавезе примаоца буџетских средстава, односно носиоца програма. Међутим, у пракси су проблеме стварале поједине законске одредбе које нису свеобухватно узеле у обзир природу и суштини програма, као и временски оквир у коме се реализују програми и пројекти организација у области спорта. С друге стране, један број корисника буџетских средстава није поштовао своје уговорне обавезе у погледу благовременог извештавања и наменског коришћења средстава, због чега је Министарство у више случајева тражило повраћај датих средстава у буџет Републике Србије. У 2014. години је укупно 66 организација у области спорта које су користили средства буџета Републике Србије извршило повраћај добијених средстава у укупном износу од 25.353.640,07 динара, од којих су 40 национална гранска спортска савеза са укупно 24.489.434,64 динара враћених средстава у буџет Републике Србије. Томе треба додати и 1.251.094 динара на име камата. Досадашње искуство у примени Закона о спорту је показало да је програмско финансирање прави оквир за финансијску подршку организацијама у области спорта, али да цео систем финансирања мора бити прецизније дефинисан како би се опредељена средства буџета Републике Србије користила на рационалан и ефикасан начин, уз одговорност како за сваки утрошен динар, тако и у односу на постизање планираних резултата и ефеката реализације одобреног програма.

Током припрема Закона из спортске јавности је истицан захтев да Закон пропише проценат, у распону од 2,5% до 4%, захватања из буџета општине, односно града за спорт и око 1% из буџета Републике Србије. Таква залагања, међутим, нису могла бити прихваћена. Закон о спорту не може да реши проблем висине издвајања у буџету Републике Србије, аутономних покрајина и локалних заједница, јер је то, с једне стране, предмет буџетских прописа, а, с друге стране, укупне висине расположивих буџетских средстава и приоритета који се сваке године утврђују. Закона се због тога није тим проблемом ни бавио и задржао се на дефинисању општег интереса и потреба грађана у области спорта, али из тог дефинисања требао би да у будућности проистекне и удео спорта у буџету Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, јер ако је нешто „интерес” друштва за то је потребно издвојити и одговарајућа средства. Ради целовитијег разумевања суштине проблема, треба имати у виду како „наше искуство”, тако и „европска искуства” везана за издвајања за спорт из

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

јавних прихода, како је у претходном делу образложења Закона изложено. За западноевропски модел финансирања спорта је карактеристично да се спорт мањим делом финансира из јавних средстава, а у оквиру тих средстава већи део отпада на локалне заједнице.

Из буџета Републике Србије за финансирање спорта издвојено је:

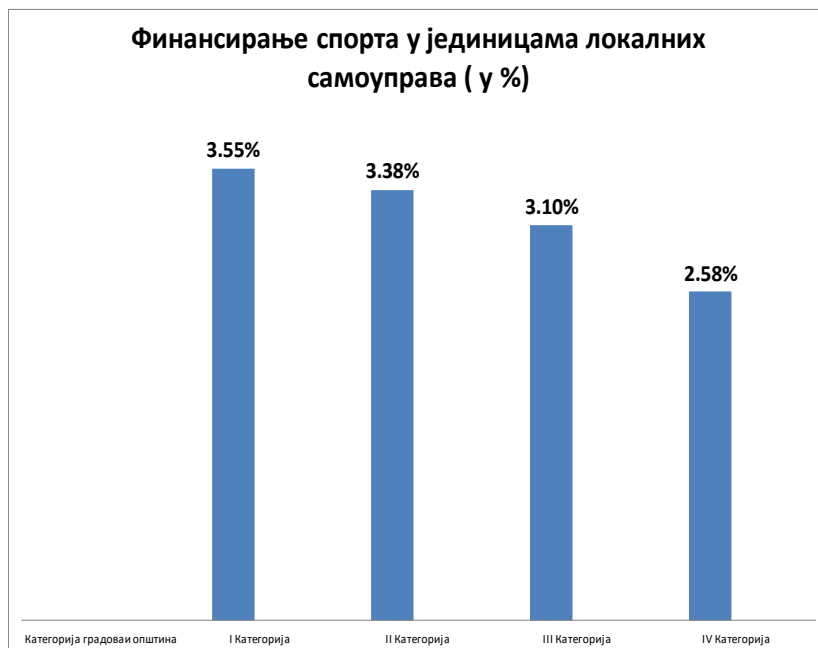
1998	1999	2000	2001	2003	2005	2006	2011-2014	2015
0.974%	0.871%	0.715%	0.296%	0.197%	0.086%	0,427%	око 0,35	око 0,33

Да би се створио бољи амбијент за улагање у спорт Закон прописује неколико одредби које би требале да омогуће, односно „упуте” на прецизније регулисање одређених пореских олакшица за улагања у спорт. Тако је прописано да власник спортског објекта који има статус непрофитне организације ужива пореске олакшице на имовину, у складу са законом. Још је значајнија одредба члана 113. Закона којом је је прописано да новчана средства која су правна лица донирала или на други начин поклонили спортском удружењу у спортовима за које је то утврђено одлуком министра сматрају се, уз сагласност министра надлежног за спорт (у даљем тексту: министар) и министра надлежног за послове финансија, трошком који представља пореску олакшицу, у складу са законом којим је уређен порез на добит правних лица. Средства остварена од пореских олакшица могу се користити искључиво за спортску инфраструктуру, унапређење стручног рада и рад са перспективним спортистима, с тим да корисник пореских олакшица мора обезбедити најмање 50% властитих средстава. Министар надлежан за послове финансија ближе уређује намену и начин контроле утрошака средстава добијених по основу пореске олакшице. Коначно, у члану 13. Закона садржана је одредба према којој на основну зараду спортисте, односно друга примања спортисте која немају карактер зараде плаћају се одговарајући порези и доприноси на зараду, односно на доходак грађана, у складу са законом, умањени за 50%. Оваква одредба треба да подстакне елиминацију „плаћања на црно” спортиста, пријављивање спортисте на „минималац”, масовно избегавање да се са професионалним спортистима закључи уговор о раду и друге негативне појаве, због којих тренутно држава Србија губи огроман новац од пореза на примања спортиста и спорских стручњака. Не треба губити из вида ни чињеницу да великом броју професионалних спортиста последњих година није ни уплаћивано осигурање из ПИО.

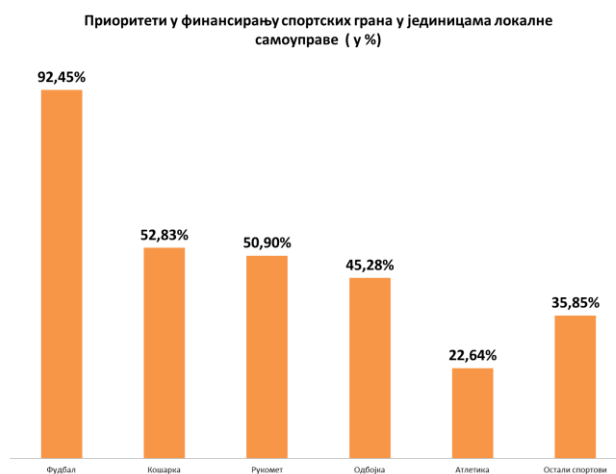
Док је на нивоу Републике Србије систем финансирања највећим делом профункционисао на прописан начин, то се не може рећи за финансирање организација у области спорта из буџета јединица локалне самоуправе. Велики број општина и градова није донео потребна подзаконска акта којима би уредио у складу са Законом о спорту систем финансирања програма у области спорта из буџета. Такође, уочено је да у више случајева и када су таква акта

Према истраживању које је 2013. године спровела Стална конференција градова и општина Републике Србије издвајања за спорт из буџета јединица локалне самоуправе су према категоријама градова, односно општина изгледала:

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Истраживање Сталне конференције градова и општина показује и да је финансирање спорта у локалу углавном усмерено ка фудбалу, што се може видети у наредном графикону.

Посебно је забрињавајућа чињеница да је наведено истраживање показало и да је укупан број спортских стипендија који се издваја у јединицама локалне самоуправе 137, што је 2.5 стипендије по општини. А у ствари само 12 од 53 анкетираних општина/градова издваја средства за спортске стипендије перспективних спортиста.

Овакав начин постављања приоритета у финансирању програма супротан је како Националној категоризацији спортова тако и Националној стратегији развоја спорта. Заправо веома чест случај је да готово више од 2/3 локалног буџета иде за финансирање „повлашћеног” локалног клуба. На овај начин не само да се занемарују постојеће категоризације и крши Закон о спорту, већ се озбиљно угрожава опстанак организација које раде на унапређењу програма школских активности и организација које се баве развојем рекреативног спорта.

Министарство не располаже са подацима о укупним издвајањима за спорт од стране свих нивоа јавних власти, као и правних лица чији је оснивач Република Србија,

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе. Управо да би се отклонио тај недостатак и створила јасна слика о укупним улагањима у спорт из јавних прихода Законом се уводи обавеза достављања годишњих извештаја Министарству о укупним издвајањима за спорт.

Насупрот финансирању спорта из јавних прихода стоји финансирање из „сопствених” извора: чланарине, средства од пружања услуга и обављања других делатности; трансфери, накнаде за развој играча, продаја ТВ права, улазнице, спонзори, донатори. При том се често као главни спонзори појављују јавна предузећа, без транспарентних критеријума за одобравање средстава. Проблеми у финансирању делом потичу од тешког стања у коме се налази домаћа привреда, али делом и из неоорганизованости самих учесника у систему спорта и неповерења могућих „улагача” у примаоце средстава. У пракси се често истичу и неодговарајући порески подстицаји за приватна улагања у спорт. Посебно је забрињавајуће финансијско стање домаћих клубова у највишим ранговима такмичења, од којих би требало очекивати и да су економски одрживи и најефикаснији у привлачењу и трошењу средстава. Најбољи пример за то је стање професионалних фудбалских клубова Супер лиге и Прве лиге Фудбалског савеза Србије (30 клубова). Према документу „Ревитализација српског фудбала” који је, уз ангажовање ревизора, припремио Фудбалски савез Србије у априлу месецу 2014. године, финансијско пословање српских професионалних клубова карактерише: 1) просечан приход по клубу Супер лиге (подаци УЕФА за 2009) износи свега 1,3 мил. евра; 2) чак 8 клубова сврстани су у микро категорију (годишњи приход мањи од 350.000 евра) од укупно 9 таквих клубова у Европи; 3) просечан годишњи приход клубова који су учествовали у такмичењима УЕФА 2011. године износи 3 милиона евра, за разлику од нпр. Хрватске са 7. мил. евра, Румуније 8 мил. евра, Чешке 9 мил. евра и Пољске 10 мил. евра; 4) попуњеност стадиона је веома ниска и износи 19%, или тек половину просека у Европи (38%); 5) учешће трансфера у годишњем приходу клубова који су учествовали у такмичењима УЕФА 2011. године износи 60%, за разлику од нпр. Хрватске 32%, Чешке 18%, Мађарске 14%, Пољске 2%; 6) просечно учешће трансфера у приходу клубова Супер и Прве лиге у 2013. години износио је 44%; 7) просечно учешће градова у приходима клубова Супер лиге и Прве лиге у 2013. години износио је 19%; 8) Просечан буџет клубова Супер лиге и Прве лиге у 2013. години износио је 2,3 милиона евра; 9) Просечна имовина клубова Супер лиге и Прве лиге у 2013. години износила је минус 1,6 милиона евра. Стање ствари постаје потпуно алармантно када се има у виду финансијско стање наша највећа два фудбалска клуба ФК Црвена Звезда и ФК Партизан, који би по природи ствари требали да најбоље финансијски стоје.

Иначе, када је у питању професионални спорт, у Европи су доминантна три модела организације клубова, са модалитетима: 1) клуб сам бира организациони облик који му одговара (удружење или привредно друштво); 2) клуб мора бити организован као друштво капитала; 3) клуб сам бира да ли ће се у потпуности организovati као друштво капитала или ће бити у статусу удружења, али има и могућност да своју прву екипу (или све екипе) која се такмичи у одређеној лиги организује као друштво капитала у свом власништву (или сувласништву). Закон утврђује комбинацију сва три модела: оснивачи спортске организације самостално бирају организациони оквир – удружење или привредно друштво; спортско удружење може да оснује спортско привредно друштво од свог „спортског погона”; у професионалној спортској лиги утврђеној од стране надлежног националног гранског спортског савеза могу да се такмиче само спортска привредна друштва. Законом није могла тренутно да се уреди промена правне форме спортског удружења у спортско привредно друштво све до доношења посебног закона о приватизацији у спорту, јер би таква могућност у ситуацији недефинисаних својинских односа у спорту отворили пут за „дивљу приватизацију”.

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТА У РС

Једна од основних карактеристика овог закона је да су из њега изостављене одредбе о приватизацији друштвеног и државног капитала садржане у важећем Закону о спорту и да је прописано да ће се то питање уредити посебним законом. О приватизацији друштвеног и државног капитала у организацијама у области спорта и о адекватности прописаних организационих облика тих организација интензивно се говори и расправља од доношења Закона о спорту 1996. године. Ове теме су понекада у жижи српске спортске, правничке и политичке јавности, са изразито поларизованим гледиштима. Постоје, међутим, и периоди када се од ових проблема просто „бежи”. Јавну расправу приликом доношења важећег Закона о спорту из 2011. године обележила су супротстављена гледишта о проблему приватизације спортских организација, с обзиром да је тај закон регулисао, између осталог, и приватизацију у области спорта. Али како је Закон о спорту донет, тако је замрло свако интересовање за питања приватизације у спорту. У пракси се ништа није дешавало. Тему је поново отворила катастрофална економска ситуација многих спортских клубова у Републици Србији. Но, на прво помињање потребе да се то питање коначно разреши, у циљу оздрављења нашег спорта, уследила су бројна реаговања од „заинтересованих” из света спорта, чији је циљ био да „проблематизују” модел приватизације који би се применио.

Проблем, међутим, није тако једноставан, и његово решавање мора бити уређено посебним законом. Овде посебно треба водити рачуна о „историји” настанка друштвене својине у спортским организацијама. Велики број спортских организација у Републици Србији има вишедеценијско трајање. Ако се погледају, на пример, неки фудбалски клубови видеће се да је ФК Војводина основан 1914; ФК Железник - 1930, ФК Обилић – 1924, ФК Земун – 1946, ФК Партизан – 1946, ОФК Београд – 1945, ФК Црвена Звезда – 1945, ФК Борац Чачак – 1926, ФК Раднички – 1920. Или, Спортско друштво Партизан је основано 1945, а Кошаркашки клуб Партизан 1953. Све до 1972. године када је донет први Закон о физичкој култури Србије, правни положај тих спортских организација регулисан је био законима о удружењима грађана. Суштинске промене за спортска удружења настају доношењем *Закона о физичкој култури* Републике Србије 1980. године. Сходно чл. 3. до 6. и 14. тог закона, радни људи и грађани у области физичке културе (спорта) више нису могли оснивати удружења грађана, већ су се могли удруживати искључиво у друштвене организације за физичку културу. Уписом у надлежни регистар, друштвена организација за физичку културу стицала је својство друштвеног правног лица (члана 19. став 2). Према члану 25. тог закона, друштвена организација за физичку културу може стицати средства, односно одређена права и тим средствима, *као друштвеним*, користити се за остваривање својих циљева, под условима утврђеним законом и статутом. Све постојеће организације за физичку културу (дотадашња удружења и савези) биле су дужне да у року од две године од дана ступања на снагу закона ускладе своје статуте и друга општа акта са Законом о физичкој култури и да поднесу пријаву за упис промена у регистар (члана 77). Правно гледано, такво решење је суштински представљало законско претварање приватне у друштвену својину. Последњи Закон о физичкој култури, пре Закона о спорту из 1996. године, донет је 1990. године. Чланом 8. тог закона задржано је решење да се у области физичке културе могу оснивати само друштвене организације, а чланом 12. је упућено на примену Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана у питањима која нису регулисана Законом о физичкој култури. Први *Закон о спорту Републике Србије* донет је крајем 1996. године. Полазећи од тога да је Устав Републике Србије укинуо друштвене организације, Закон о спорту из 1996. године је прописао да се спортске организације могу оснивати као удружења грађана, као предузеће или установе, у зависности од потреба и интереса оснивача. Прелазним одредбама тог закона, прописано је да се постојеће друштвене организације физичке културе могу до краја 1997. године трансформисати, по сопственом избору, у *удружења грађана са друштвеним капиталом*

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

или у друштвена предузећа. На прсте се могу избројати оне организације које су се трансформисале у друштвено предузеће, тако да су скоро све спортске организације које су постојале почетком 1997. године прешле у статус удружења грађана. Управо из те околности бројне спортске организације као удружења данас тврде да је сва имовина са којом данас располажу њихова имовина. Са становишта правног поретка такво њихово становиште је проблематично и захтева целовит законодавни одговор у виду посебног закона, у коме би се разрешиле све дилеме шта је друштвени и државни капитал, односно имовина у спортским удружењима и савезима, а шта приватна својина и који би модел приватизације био за наш спорт најоптималнији. За дефинисање одговарајућег модела приватизације у спорту потребан је активни удео заинтересованих спортских удружења и савеза, имајући у виду, између осталог, и Уставом гарантовану слободу удруживања.

Из Закона су изостављене одредбе о приватизацији јер је након доношења Закона о спорту из 2011. године донет и нови закон којим је уређена приватизација друштвене и државне имовине и капитала, којим је квалитетно друкчији начин уређена та област, уз остављање веома широког спектра модела за приватизацију.

У Закону није могао бити задржан модел приватизације утврђен Законом о спорту из 2011. године (чл. 169-182, 189. и 190) јер се у пракси показао неприменљив. Цео поступак приватизације је замишљен да се спроведе у две фазе. Прва се састоји из евидентирања података (пре свега о имовини) „спортских организација, спортских савеза, спортских друштва и спортских центара” (субјекти евидентирања), уписаних у одговарајући регистар на територији Републике Србије на дан 12. априла 2011. године, путем подношења евиденционе пријаве до 12. априла 2012. године (чл. 189 – 172. Закона о спорту). Санкција за неподношење евиденционе пријаве, са пратећом документацијом, јесте брисање из одговарајућег регистра, осим ако субјект евидентирања није био у могућности да поднесе евиденциону пријаву (немогућност благовременог прибављања прописане документације). Суштински значај ове фазе требао је да буде да субјект евидентирања достави документацију (потпуни листе непокретности или власнички лист, правноснажна одлука надлежног органа, исправа о правном послу сачињена у складу са законом, споразум о накнади за експроприсану непокретност и др.) из које би произлазило, односно било доказано право својине или право коришћења на спортским објектима и другим непокретностима. У случају да субјект евидентирања не докаже да је власник спортског објекта, сматраће се да је тај спортски објекат у државној својини. Податке о субјекту евидентирања и о спортским објектима које користи евидентира Министарство. У пракси је ову фазу припреме за приватизацију пратило много проблема. До прописаног рока, мање од 50% организација у области спорта је поднело Министарству евиденциону пријаву. Када су у питању они који су поднели пријаву, већином није достављена потпуна прописана документације. Уместо да покрене поступак гашења оних организација које нису поднеле евиденциону пријаву, Министарство их је крајем 2013. године позвало да накнадно доставе те пријаве. Већина се том позиву одазвала. Разлог зашто је тако поступљено је једноставан. Неки од највећих клубова, спортских друштава и савеза нису поднели евиденциону пријаву, па би њихово гашење угрозило регуларност бројних такмичења. Сам поступак приватизације спортских организација (субјекти приватизације) требао је, у другој фази, да се спроведе применом прописа којима се уређује приватизацију, осим ако самим Законом о спорту није друкчије уређено (чл. 173–181. Закона о спорту). Поступак приватизације могао је да се покрене иницијативом надлежног органа спортске организације или иницијативом министарства надлежног за послове приватизације уз сагласност Владе. Ако субјект приватизације, поред капитала у друштвеној својини, има и део капитала у државној својини, истовремено са продајом друштвеног капитала, могао би се продавати и државни капитал, уз сагласност Владе. После извршене продаје капитала и евидентирања акција у Акционарском фонду,

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

спортска организација субјект приватизације донела би одлуку о промени правне форме у отворено акционарско друштво. То не важи уколико је спортска организације организована као удружења у којем је укупни друштвени, односно државни капитал мањински. У сваком случају, до окончања поступка приватизације у складу са Законом о спорту забрањена је промена правне форме субјекта приватизације и промена власничке структуре капитала субјекта приватизације путем конверзије потраживања у трајни улог.

Од доношења Закона о спорту, ниједан поступак приватизације по наведеном моделу није покренут. Два су основна разлога: недостаци у законским решењима и неприхватање прописаног модела од стране постојећих спортских организација. Режим приватизације из Закона о спорту се показао као недоречен, нејасан и неконзистентан, а у појединим деловима је супротан природи спортског организовања. На пример, према члану 173. Закона о спорту из 2011. године на поступак приватизације се примењују прописи којима се уређује приватизације у свим питањима која нису посебно регулисана у Закону о спорту. Са становишта бесплатне поделе капитала то је значило да би бесплатне акције добили бивши запослени у спортским организацијама. Ту, међутим, управо лежи неразумевање суштине спортског организовања. Највећи број (преко 95%) свих организација у области спорта је у статусу удружења грађана. У тим организацијама запослени су били скоро искључиво секретарице, економисти, рачуновође, помоћни радници, док су спортисти, тренери, чланови управа имали само статус члана или највише неки уговорни однос са својим удружењем. Све до скоро ни професионални спортисти нису могли да заснују радни однос са својим клубом. Предвиђено решење значило би да ће се бесплатне акције делити онима који имају допринос у развоју одређеног клуба, али неупоредиво мањи него спортске легенде клуба које су створиле имиџ и вредност неког клуба. Или, према чл. 173. субјект приватизације је искључиво „спортска организација”. Поставља се питање шта је са свим другим субјектима евидентирања (спортским друштвима и савезима) из члана 169. став 1. Закона о спорту у којима евентуално постоји друштвени, односно државни капитал. Коначно, чланом 178. је остављено нерешеним питање шта то добија купац капитала у спортској организацији као удружењу у којој је укупни друштвени, односно државни капитал мањински. Ако је смисао члана 178. Закона о спорту да се приватизација спроводи само у оним спортским организацијама у којима је друштвени и државни капитал већински, онда је јасно да Закон о спорту не регулише у потпуности приватизацију друштвеног капитала у спорту и да оставља нерегулисаним стање у највећем броју спортских организација. Ако је смисао члана 178. у томе да ће се продати друштвени капитал у свим спортским организацијама али ће се у акционарско друштво претворити само оне спортске организације у којима је друштвени, односно државни капитал већински, док остале спортске организације остају у постојећем правном статусу као удружења, онда остаје нејасно шта то добија купац капитала (какве акције које се евидентирају у Акционарском фонду) када удружење нема свог власника, већ само чланове, нити се удружењем управља према власничкој структури.

Коначно, када се разматрају разлози за доношење новог Закона о спорту и његова решења треба имати на крају у виду и да је Влада у 2014. години, након широке јавне расправе и уз широку подршку учесника у систему спорта, усвојила Стратегију развоја спорта у Републици Србији од 2014. до 2018. године. Ова стратегија дефинише четири основна приоритета на основу којих се дефинише или треба дефинисати и план развоја спорта на нивоу локалне самоуправе:

- 1) унапређење школског и универзитетског спорта;
- 2) обезбеђење услова за повећање бављења спортом у свим сегментима становништва посебно деце, младих, жена, особа са инвалидитетом и старих;
- 3) обезбеђивање услова за развој врхунског спорта и професионалног спорта;
- 4) развој спортске инфраструктуре.

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Поред основних приоритета Стратегијом су дефинисани и одређени општи и посебни циљеви развоја спорта у Републици Србији до краја 2018. године. Општи циљеви су: унапређење система финансирања спорта; унапређење правног и институционалног оквира у области спорта; унапређење положаја спортиста у друштву и систему спорта и заштити здравља спортиста; унапређење стручног и научноистраживачког рада у спорту и информационих система; унапређење спорта у војсци и полицији; унапређење система спортског организовања и положаја организација у области спорта; унапређење улоге и одговорности медија за развој спорта; унапређење односа спорта, туризма и животне средине; унапређење система мера у циљу борбе против негативних појава у спорту и унапређења безбедности при обављању спортских активности и организовању спортских приредби; унапређење међународне сарадње и спорта у дијаспори. Предложена законска решења у потпуности омогућавају и прате оваква системска опредељења и приоритете за развој спорта у Републици Србији у наредних пет година. Имајући у виду постојеће законско решење, није било могуће планирање на дужи период од пет година, иако би самој природи спорта то више одговарало. Због тога се Законом утврђује да се ће се Стратегија развоја спорта убудуће доносити за период од десет година.

Претходно наведени приоритети и циљеви су у свему оправдани, поготову са становишта повећања обухвата бављења грађана спортом, што подразумева и обезбеђење одговарајуће спортске инфраструктуре и стварање услова за што веће бављење деце спортом у школама. Сваки закон о спорту мора својим решењима створити адекватан правни оквир који ће омогућити остваривање таквих циљева. Ово поготову имајући у виду Резултате истраживања здравља становништва Србије 2013. године, које је спровео Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” и Министарство здравља. То истраживање је показало да се фитнесом, спортом или рекреацијом најмање три пута недељно бавило 8,8% становника Републике Србије, док је сваки девети становник Републике Србије (11,3%) у току слободног времена недељно провео у таквим активностима најмање 90 минута. Навика бављења спортом и рекреацијом је заступљенија код мушкараца (12,1% се рекреира три пута недељно а 15,9% недељно у рекреацији проводи најмање 90 минута) него код жена (5,7% се рекреира три пута недељно а 5,3% недељно у рекреацији проводи најмање 90 минута). Интензивним физичким активностима намењеним јачању мишића најмање три пута недељно се у 2013. години бавило 4,8% становника Србије. Висок проценат (82,3%) деце је изјавио да су се у слободно време најмање једном до два пута недељно бавила физичким активностима (тако да се задувају и озноје), значајно више дечаки (86,7%) у односу на девојчице (77,8%), деца из Шумадије и Западне Србије (90,9%), као и деца из најбогатијих домаћинстава (87,9%). Готово су сва деца редовно похађала наставу физичког васпитања (97,6%). У погледу физичке активности деце нису забележене значајне разлике у односу на Истраживање из 2006. године. Свему овоме треба додати да је у Републици Србији 2013. године, на основу измерене вредности ИТМ, било 40,4% нормално ухрањеног становништва, док је више од половине (56,3%) било прекомерно ухрањено, односно предгојазно (35,1%) и гојазно (21,2%). Између два истраживања, у 2006. и 2013. години, дошло је до значајног повећања процента гојазног становништва (са 17,3% на 21,2%).

ОПШТИ ИНТЕРЕС У ОБЛАСТИ СПОРТА И ПОТРЕБЕ И ИНТЕРЕСИ ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА У АУТОНОМНИМ ПОКРАЈИНАМА И ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ (чл. 112–138)

У делу Закона посвећеном остваривању општег интереса и потреба и интереса грађана у области спорта регулисана су два питања: 1) шта се сматра општим интересом у области спорта за Републику Србију, односно шта се сматра потребама грађана у области спорта које се задовољавају у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе; 2) на који начин се врши избор програма који ће се финансирати из јавних прихода.

Области које су утврђене као општи интерес у области спорта, односно потребе грађана у области спорта, дефинисане су у складу са упоредноправним решењима, Европском спортском повељом, Европском повељом спорта за све и Европском урбаном повељом Савета Европе и Декларацијом о специфичним карактеристикама спорта и Европским моделом спорта Европске уније.

Општи интерес у области спорта за чије се остваривање обезбеђују средства у буџету Републике јесте: 1) обезбеђивање услова за припрему, учешће и остваривање врхунских спортских резултата спортиста на олимпијским играма, параолимпијским играма и другим великим међународним спортским такмичењима; 2) унапређење система спорта и подизање капацитета надлежних националних спортских савеза, Олимпијског комитета Србије, Параолимпијског комитета Србије и Спортског савеза Србије преко којих се остварује општи интерес у области спорта, укључујући и унапређење заштите здравља спортиста, унапређење стручног рада и стручног оспособљавања у спорту; 3) изградња, опремање и одржавање спортских објеката који су од значаја за развој спорта на целом подручју Републике Србије, водећи рачуна о регионалној покривености и степену развоја спортске инфраструктуре у јединицама локалне самоуправе; 4) стипендије за спортско усавршавање врхунских спортиста аматера и новчана помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама; 5) национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта; 6) активности спортских кампова за перспективне спортисте, који су од посебног значаја за Републику Србију; 7) организација међународних и националних спортских такмичења од значаја за Републику Србију, међудржавна и међународна спортска сарадња; 8) обезбеђивање услова за организовање и одржавање школских и универзитетских спортских такмичења на нивоу Републике Србије; 9) развијање спорта и сарадње са организацијама из дијаспоре; 10) спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање, намештање спортских резултата, нелегално клађење и др.); 11) научни скупови, истраживачко-развојни и научно-истраживачки пројекти у спорту и издавање спортских публикација од националног значаја; 12) унапређење рекреативног спорта, промоција и подстицање бављења спортом свих грађана Републике Србије, а нарочито деце, жена, омладине и особа са инвалидитетом; 13) делатност и програми организација у области спорта чији је оснивач Република Србија.

Потребе и интереси грађана у области спорта за чије се остваривање обезбеђују средства у буџету аутономне покрајине, у складу са овим законом јесу: изградња, опремање и одржавање спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на подручју аутономне покрајине, односно обезбеђују услови за развој врхунског спорта на територији аутономне покрајине (спортски објекти од значаја за аутономну покрајину); промоција и подстицање бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом, на територији аутономне покрајине; организација спортских такмичења од значаја за аутономну покрајину; стварање

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

услова за развој врхунског спортског стваралаштва и унапређење квалитета рада са младим спортским талентима на територији аутономне покрајине; школска спортска такмичења на нивоу аутономне покрајине; делатност Покрајинског завода за спорт и других организација у области спорта чији је оснивач аутономна покрајина; активности покрајинских спортских савеза од значаја за аутономну покрајину; развој спортских грана које су од посебно значаја за аутономну покрајину; спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање, намештање спортских резултата, нелегално клађење и др.); стручно-спортски скупови, истраживачко-развојни и научноистраживачки пројекти и издавање спортских публикација од значаја за аутономну покрајину; унапређивање стручног рада у организацијама у области спорта са територије аутономне покрајине; награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта у аутономној покрајини; стипендије за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста; прикупљање и дистрибуција података у области спорта од значаја за аутономну покрајину, укључујући периодична тестирања (еурофит тестови) и праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих на територији аутономне покрајине; друге потребе и интереси грађана у области спорта од значаја за аутономну покрајину, које утврди аутономна покрајина преко својих органа.

Аутономна покрајина, преко својих органа, у складу са законом: обезбеђује остваривање потреба и интереса грађана у области спорта на територији аутономне покрајине; уређује и води евиденције од значаја за аутономну покрајину; утврђује спортске објекте од значаја за аутономну покрајину; обезбеђује услове за рад, односно обављање делатности Покрајинског завода за спорт и других организација у области спорта чији је оснивач аутономна покрајина; утврђује преко којих се покрајинских спортских савеза задовољавају потребе и интереси грађана на територији аутономне покрајине када је у једној спортској грани регистровано више покрајинских гранских спортских савеза и утврђује које спортске гране су од посебног значаја за аутономну покрајину; уређује ближе услове за коришћење јавних спортских терена на територији аутономне покрајине; врши инспекцијски надзор над спровођењем овог закона на територији аутономне покрајине; води Регистар покрајинских спортских савеза.

Потребе грађана у области спорта које се задовољавају у јединицама локалне самоуправе (општине и градови), у складу са законом, јесу: подстицање и стварање услова за унапређење спортске рекреације, односно бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом; изградња, одржавање и опремање спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима или у њиховој близини и школских спортских објеката и набавка спортске опреме и реквизита; организација спортских такмичења од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе; спортски развој талентованих спортиста и унапређење квалитета стручног рада са њима; учешће спортских организација са територије јединице локалне самоуправе у домаћим и европским клупским такмичењима; предшколски и школски спорт (рад школских спортских секција и друштава, општинска, градска и међуопштинска школска спортска такмичења и др.); делатност учесника у систему спорта чији је оснивач или члан јединица локалне самоуправе; делатност организација у области спорта са седиштем на територији јединице локалне самоуправе које су од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе; унапређење заштите здравља спортиста и обезбеђивање адекватног спортско-здравственог образовања спортиста, посебно младих, укључујући и антидопинг образовање; стипендирање за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста; спречавање негативних појава у спорту; едукација, информисање и саветовање грађана, спортиста и осталих учесника у

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

систему спорта о питањима битним за одговарајуће бављење спортским активностима и делатностима; периодична тестирања (еурофит тестови), сакупљање, анализа и дистрибуција релевантних информација за адекватно задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе, истраживачко-развојни пројекти и издавање спортских публикација; унапређивање стручног рада учесника у систему спорта са територије јединице локалне самоуправе и подстицање запошљавања висококвалификованих спортских стручњака и врхунских спортиста; рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у својини јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу термина за тренирање учесницима у систему спорта; награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта.

Финансирање остваривања општег интереса у области спорта

У конципирању предложених решења, Закон је пошао од одговарајућих упоредноправних искустава, као и одредби Закона о буџетском систему, којим је прописано да се приликом извршења буџета морају поштовати принципи ефикасности и економичности, потпуности, тачности и јединствене буџетске класификације. Општи интерес у области спорта остварује се кроз финансирање и суфинансирање програма и пројеката и то на годишњем нивоу (годишњи програм), и по јавном позиву (посебни програм). Наведене програме носиоци програма достављају према динамици утврђеној Програмским календаром који је утврђен Законом. Поред тога, Законом су прописани услови и критеријуми за одобравање програма у складу са Законом, стратегијом развоја спорта и категоризацијом утврђеном самим Законом. Годишње програме разматра и одобрава Министарство, а за оцену програма министар формира посебну комисију која, по разматрању тих програма, доставља министру предлог за одобрење програма. Са носиоцем одобреног програма, министарство надлежно за спорт закључује уговор о реализовању програма чија је садржина прописана законом, а уколико се носилац одобреног програма не одазове позиву за закључење уговора у року од 8 дана од дана позива, сматра се да је одустао од предлога програма. Закон прописује обавезу носиоцима одобрених програма да Министарству на његов захтев, као и у роковима утврђеним уговором о реализацији програма, а најмање једном годишње, доставе извештај са потребном документацијом о остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике Србије. Министарство може обуставити даље финансирање програма, односно једнострано раскинути уговор о реализовању програма ако носилац одобреног програма не достави извештај у року предвиђеном уговором. Министарство врши надзор над реализацијом програма и наменским коришћењем одобрених средстава и једном годишње извештава Владу о коришћењу средстава буџета Републике Србије за остваривање општег интереса у области спорта. Средства добијена из буџета Републике Србије за реализовање програма којима се остварује општи интерес у области спорта морају се вратити даваоцу средстава заједно са затезном каматом од момента пријема, уколико носилац програма: нетачно или непотпуно обавести даваоца средстава о битним околностима везаним за одобрење и реализовање програма; својим пропустом не изврши програм у целини или га изврши у небитном делу; употреби средства ненаменски, у потпуности или делимично, или се не придржава прописаних или уговорених мера које су утврђене ради осигурања реализације програма; не достави у предвиђеним роковима потребне извештаје и доказе, иако га је давалац средстава претходно упозорио на неправилности и последице; престане да испуњава услове који су на основу овог закона потребни за добијање средстава; спречи или онемогући спровођење прописаних, односно

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

уговорених контролних мера. Министарство може захтевати повраћај дела датих средстава ако је програм само делимично реализован или је реализован са битним закашњењем, одговорношћу носиоца програма, осим ако су реализованим активностима постигнути битни ефекти програма. Министарство врши по завршетку одобреног програма анализу реализације програма и постизања планираних ефеката и у случају да оцени да планирани ефекти нису постигнути у битном делу пропустом носиоца програма, затражиће од носиоца програма да утврди одговорност лица која су реализовала програм. У опредељењу за овакав начин финансирања програма и пројеката у области спорта, посебно су узети у обзир и критеријуми Савета Европе за финансирање програма невладиних организација из јавних прихода и околност да такав режим важи за финансирање програма невладиних организација у другим областима.

Желећи да подстакне приватна улагања у остваривање општег интереса у области спорта и задовољавање потреба и интереса грађана у области спорта, и имајући у виду катастрофалну економску ситуацију у којој се налазе спортске организације, Законом је прописано да новчана средства која су правна лица донирала или на други начин поклонила спортском удружењу у спортовима за које је то утврђено одлуком министра сматрају се, уз сагласност министра и министра надлежног за послове финансија, трошком који представља пореску олакшицу, у складу са законом којим је уређен порез на добит правних лица. Средства остварена од пореских олакшица могу се користити искључиво за спортску инфраструктуру, унапређење стручног рада и рад са перспективним спортистима, с тим да корисник средстава мора обезбедити најмање 50% властитих средстава. Министар надлежан за послове финансија ближе уређује намену и начин контроле утрошака средстава добијаних по основу пореске олакшице.

У Закону је у основи задржан систем програмског финансирања спорта из буџета Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе онако како је постављен важећим Законом о спорту. Најважније новине, које су усмерене на даљу доградњу и унапређење успостављеног система финансирања састоје се у:

– Прецизира се да се Финансијски план за реализацију програма, односно пројекта (буџет програма) састоји из непосредних трошкова реализације програма, односно пројекта у вези зарада и хонорара лица ангажованих на непосредној реализацији програма, односно пројекта, материјалних трошкова и административних трошкова реализације програма, односно пројекта (оправдани директни трошкови) и додатних оправданих трошкова носиоца програма, односно пројекта (оправдани индиректни трошкови) који не могу бити већи од 15% од оправданих директних трошкова;

– Прописује се да се трошкови програма којима се остварује општи интерес у области спорта морају односити, по правилу, најмање 15% на активности повезане са спортом деце;

– Једном надлежном националном гранском спортском савезу, односно једном надлежном националном спортском савезу за област спорта не може се одобрити више од 20% средстава од укупне суме средстава буџета Републике Србије предвиђених за финансирање програма надлежних националних спортских савеза;

– Министар утврђује: 1) надлежне националне гранске спортске савезе за спортске гране и области спорта у Републици Србији; 2) спортске гране и области спорта у Републици Србији и спортске дисциплине у оквиру спортских грана и области спорта; 3) спортске гране које су од посебног значаја за Републику Србију;

– Уговор о одобрењу програма, односно пројекта којим се задовољава општи интерес у области спорта у Републици Србији који је закључен супротно Закону ништав је;

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

– Спортској организацији на територији Републике Србије која освоји европско клупско првенство највишег нивоа према критеријумима надлежног међународног спортског савеза, у спортовима прве категорији према Националној категоризацији спортова, додељује се новчана награда;

– Са добитником стипендије и новчане награде и признања Министарство закључује уговор на основу кога се спортисти, односно спортском стручњаку месечно исплаћује стипендија, односно новчана помоћ. Тиме спортиста долази у директан однос са Министарством у погледу средстава одобрених на име стипендије за спортско усавршавање. С обзиром на неправилности које су се појавиле у пракси везано за приморавање спортиста да се „одрекну“ дела добијених средстава у корист савеза или тренера, Закон прописује да врхунски спортиста аматера који је добио стипендију за спортско усавршавање и врхунски спортиста са посебним заслугама који је добио новчану помоћ у складу са овим законом не могу средства добијана по овим основима користи супротно намени за коју су средства добијена, нити пренети део или целокупан износ тих средстава другим учесницима у систему спорта;

– Олимпијски комитет Србије, Параолимпијски комитет Србије и Спортски савез Србије као предлагачи програма из члана 127. став 1. Закона дужни су да прате реализацију одобрених програма и да на крају реализације програма подносе извештај Министарству о остваривању циљева и ефеката програма, а ако се уоче озбиљни проблеми и недостаци у реализацији програма и пре тога. Циљ је осигурање наменског трошења добијених средстава и постизања планираних ефеката одобрених програма;

– Надлежни национални спортски савези обавезни су да Олимпијском комитету Србије, Параолимпијском комитету Србије и Спортском савезу Србије пруже све потребне информације и омогуће увид у сва документа и све активности везане за реализацију програма, као и да им достављају у исто време када и Министарству, примерак извештаја о реализацији програма;

– Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као и организације у области спорта чији се програми и пројекти у области спорта финансирају из јавних прихода Републике Србије, аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и од стране јавних предузећа достављају Министарству извештај о одобреним и реализованим програмима и пројектима којима се задовољавају потребе и интереси грађана у области спорта;

– Носилац програма не може добијати средства из јавних прихода за реализацију својих програма две године од дана када је утврђено да је својом кривицом употреби ненаменски више од 10% одобрених средстава за реализацију програма, пропустио да у целини реализује програм или није постигао у битном делу планиране ефекте програма;

– Имајући у виду проблеме који постоје у пракси у вези финансирања спортских организација у јединицама локалних самоуправа, Закон прописује да једној организацији у области спорта не може се одобрити више од 20% средстава од укупне суме средстава буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе предвиђених за финансирање програма из области спорта;

– Носилац одобреног програма, односно пројекта коме су пренета средства дужан је да наменски користи средства добијена из буџета Републике Србије;

– Одредбе Закона и подзаконских аката донетих на основу Закона које се односе на услове, критеријуме и начин одобрења програма и пројеката, односно финансирање делатности којима се остварује општи интерес у области спорта, закључење уговора, подношење извештаја, контролу реализације и обавезу враћања добијених средстава, сходно се примењују и на програме, односно делатности којима се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе.

АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА СПОРТ У РС

Јединица локалне самоуправе преко својих органа уређује ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из буџета јединице локалне самоуправе, односно одобрење програма за задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе и начин јавног објављивања података о предложеним програмима за финансирање, одобреним програмима и реализацији одобрених програма. Уговор о одобрењу програма, односно пројекта којим се задовољавају потребе и интереси грађана у јединици локалне самоуправе који је закључен супротно Закону или без постојања прописаног акта ништав је. Јединице локалне самоуправе могу одобравати програме организације у области спорта у свим гранама спорта у Републици Србији.